

Ke zvládnutí a praktickému uplatňování zásad Bojového řádu pozemního vojska ČSLA

Do Československé lidové armády byl zaveden Bojový řád pozemního vojska jako důležitý dokument vojenskopolitického a vojenskoodborného významu. Vychází plně z požadavků jednotné a všestranné připravenosti příslušníků Československé lidové armády v rámci členských států Varšavské smlouvy. Jeho obsah se opírá o bohaté teoretické a praktické zkušenosti a poznatky Sovětské armády. Zakotvuje nejnovější názory a závěry z teorie a praxe taktiky, z přípravy a vedení soudobého boje.

Posuzujeme-li soudobý vývoj vojenství, zejména v posledním období, je třeba konstatovat, že dochází k velmi rychlým kvalitativním změnám pokud jde o bojové prostředky. Rychle roste jejich ničivá a úderná síla i možnosti manévru na bojišti. Do výzbroje vojsk jsou zaváděny zbraně a munice, bojová a speciální technika s vysoce přesnými samonaváděcími i automatizovanými systémy, které umožňují účinné ničení nepřátelských cílů ve velmi krátkém čase. Zároveň se zavádějí i automatizované systémy velení vojskům a řízení zbraní. Technický rozvoj a zdokonalování prostředků ozbrojeného zápasu spolu s vysokou úrovní morálně bojových a morálně politických kvalit vojáků si vynucují změny v taktice, která je právem charakterizována jako nejdynamičtější oblast vojenského umění.

V souvislosti s těmito skutečnostmi se mění charakter vševojskového boje, zdokonalují se současné a vyhledávají nové způsoby jeho přípravy a vedení. Vytvářejí se i nové organizační struktury jednotek, útvarů a svazků, které by umožňovaly co nejefektivnější využití bojové techniky a zbraní a odpovídaly potřebám vedení boje.

Soudobý vševojskový boj však také vyžaduje, aby velitelé a štáby, jednotky a útvary dokázali dovedně využívat tyto prostředky ničení, bojovou a speciální techniku, aby vojska byla pohyblivá, vysoce organizovaná, prokazovala vyso-

kou morální a fyzickou sílu a vždy projevovala vůli po vítězství, železnou kázeň a bojovou soudržnost.

To předpokládá vysokou úroveň vycvičenosti, uvědomělé plnění vojenských povinností, houževnatost, odvahy, připravenost každého vojáka a stmelný kolektiv. Souvisí to s výchovou podřízených k přesvědčení o správnosti naší věci, k oddanosti socialistické vlasti a internacionálním povinnostem, ale také se znalostí podřízených, s pozorností k jejich každodennímu životu a potřebám i s náročností k nim.

Jestliže se zamyslíme nad úkoly výcvikového roku a promítneme si, co znamená vzorně zvládnout bojovou techniku a zbraně, upevnit organizovanost výcviku a kázeň a přitom prosadit realizaci ustanovení Bojového řádu pozemního vojska do výcviku vojsk, bude třeba podstatně upevnit systém řídicí práce na všech stupních. Přitom nám jde o to, v souvislosti s prosazením Bojového řádu do výcvikové praxe, aby všichni příslušníci našich útvarů, velitelé a štáby svazků pochopili politický význam Bojového řádu, potřebu jeho kvalitního zvládnutí a důsledné realizace v současné zostřené mezinárodní situaci.

V souvislosti s tímto úkolem bych se chtěl pozastavit u některých požadavků Bojového řádu.

Válka mezi dvěma protikladnými společenskými soustavami, pokud se ji podaří imperialistům rozpoutat, bude válkou světovou, stane se nebyvale úporným globálním střetnutím mnohamiliónových seskupení ozbrojených sil a bude vedena s nezhroznějšími politickými a strategickými cíli. V jejím průběhu budou válčící strany usilovat o využití veškeré vojenské, ekonomické a duchovní síly států, seskupení, všech druhů zbraní a vojenské techniky.

Při hodnocení přípravy ČSLA na válku z třídních hledisek je třeba tedy v plném rozsahu chápat, že realizaci Bojového řádu v rámci bojové přípravy vojsk nelze prosazovat jen jako vojenskoodborný dokument, ale jako dokument úzce spjatý s vysokým morálně politickým stavem vojsk, s výchovou vojáků k vysokým morálním, politickým, bojovým a psychickým kvalitám a fyzické připravenosti. Právě hluboké komunistické přesvědčení vojáka, vlastenecké a internacionální cítění, pevná víra ve spravedlivý charakter války socialistického státu zabezpečují morální převahu příslušníků ČSLA nad třídním nepřitelem. Úzký vztah politické práce, výchovných metod a náročné bojové přípravy tvoří hlavní podmínky pro realizaci všech ustanovení Bojového řádu v životě vojsk.

Požadavky na vedení soudobého boje si vyžadují zamyslet se nad jeho principy a charakteristickými rysy, které Bojový řád zakotvuje.

Principy vševojskového boje jsou v Bojovém řádu rozvedeny a jejich obsah je nutné neustále promítat do činnosti velitelů a štábů. Zejména pokud jde o komplexní pojetí bojové pohotovosti a komplexní přístup k výcviku a výchově vojáků, o významu sladění činnosti na bojišti, o aktivitě velitelů a realizaci manévru silami, prostředky a palbou. To se neobejde bez všestranného zabezpečení boje na všech stupních.

Naši pozornost však vyžadují často opomíjené charakteristické rysy soudobého boje, které se prolínají v ustanoveních Bojového řádu ve všech druzích a zvlátnostech boje a které jsou určující i pro přípravu vojsk. Bojový řád považuje za charakteristické rysy boje rozhodnost, vysokou manévrovost, intenzivnost a rychlý průběh, náhlé a pronikavé změny situace a různorodost použitelných způsobů jeho vedení, rozvíjení bojové činnosti na zemi i ve vzduchu, na široké frontě, do velké hloubky a její vedení ve vysokém tempu.

Tyto rysy, nebo chceme-li i charakter boje, vyžadují podrobnější rozvedení, neboť z nich vyplývají i požadavky na přípravu velitelů, štábů a vojsk.

Rozhodnost se projevuje v cílech a způsobech boje, v činnosti vojsk a v jejich neochvějně vůli splnit bojový úkol za jakékoli situace. V souvislosti s tím má velký význam výchova a příprava důstojníků k rozhodnému a smělému jednání, k vytrvalosti při uvádění přijatých rozhodnutí a plánů do života, k osobní odpovědnosti za přijatá rozhodnutí, k iniciativě, k využívání všech možností pro splnění bojového úkolu. Nerozhodnost a pasivita je příčinou neúspěchu v boji.

Vysoká manévrovost v soudobém boji vyplývá z použití velmi účinných prostředků ničení, vysoce mobilních útvarů a svazků a také z nesouvislé fronty obrany a útoku. Manévr se stal nedílnou součástí boje a uskutečňuje se svazky, útvary a jednotkami, jadernými údery a palbou konvenčních zbraní. Vzrostla také úloha manévru vojskovým letectvem. Při hodnocení významu manévru v souladu s Bojovým řádem vyvstala potřeba učít útvary a jednotky rychle uskutečňovat kterýkoli druh manévru, v krátkých časových lhůtách se rozvinout z pochodové do předbojové a bojové sestavy, včas a účinně zasazovat údery palebnými prostředky, provádět rozhodné zteče a po zničení nepřítele rychle přecházet do proudů a pokračovat v postupu za maximálního využití všech manévrovacích možností. To je jedna z důležitých podmínek ke zničení nepřítele, dokonce i takového, který má převahu v silách a prostředcích. V souvislosti s tím má velký význam i volba cílů, ale i druhu munice pro jednotlivé zbraně, aby ničení nepřítele bylo účinné.

Intenzivnost a rychlý průběh boje souvisí se snahou obou bojujících stran řešit výsledky boje aktivní bojovou činností za použití moderních a vysoce účinných prostředků ničení a se schopností vojsk z chodu přejít ke zteči, v krátké době zničit nepřítele s využitím jaderných a palebných úderů a ve vysokém tempu rozvíjet úspěch do hloubky. Z toho vyplývá potřeba formovat vysoké morálně politické a bojové kvality vojáků a realizovat polní výcvik tak, aby kladl zvýšené nároky na psychickou odolnost vojáků a vyžadoval maximální vypětí fyzických a duševních sil, velitele učil rychle se rozhodovat, doručovat úkoly podřízeným a prosazovat jejich plnění.

Náhlé a pronikavé změny situace představují nový rys vševojskového boje. Přímou souvisí s kvalitativními změnami v uskupení vojsk v bojových sestavách, s poměry sil a prostředků, s možnostmi rychlého manévru zálohami i s použitím výsadek a bojových vrtulníků. Vyžadují změny ve způsobech činnosti i přechod k jinému druhu boje. Použití jaderných zbraní, velmi účinných konvenčních prostředků ničení, vysoká mobilnost vojsk a jejich velká palebná a úderná síla mohou vyvolávat zásadní změny situace za několik hodin, ale i minut. Proto je nutné připravovat velitele a štáby rychle a promyšleně reagovat na tyto situace, jednat rozhodně, iniciativně, tvůrčím způsobem, často samostatně, a jednotky připravit k plnění úkolů za složité situace a v těžkých podmínkách.

Různorodost způsobů vedení boje vyplývá obdobně z možnosti použití různých prostředků ničení, z vysoké dynamiky boje, z rychle se měnící situace a přechodu k jinému druhu boje. Proto je nezbytné učit velitele a štáby a cvičit jednotky vést aktivní útočnou činnost, prolamovat nepřátelskou obranu, překonávat vodní překážky, ničit nepřítele ve střetném boji a pronásledovat ho, přecházet do obrany a vždy být v pohotovosti překvapit nepřítele. Proto je nutné osvojit si různé způsoby taktické činnosti, které se budou měnit podle konkrétní situace a podmínek. V této souvislosti se může v širokém měřítku uplatňo-

vat zdravá iniciativa a tvůrčí přístup velitelů k plnění úkolů v duchu Bojového řádu.

Rozvíjení bojové činnosti na široké frontě a do velké hloubky a vysoké tempo boje vyplývají z kvalitativně nových bojových možností vojsk a z možnosti ničit účinně nepřítele již na velké dálky. Z toho vyplývá, že neustále vzrůstají požadavky na velitele a štáby při organizaci boje, zejména pokud jde o promyšlené palebné ničení, neustálou a těsnou součinnost a pevné velení.

Tato jen dílčí analýza rysů soudobého vševojskového boje ukazuje, že k jeho vedení je nutná vysoká úroveň taktické, technické, morálně politické, psychologické a fyzické přípravy vojsk, polního výcviku, ale také výchovy vojáků k ukázněnému plnění úkolů a vypěstování smyslu pro bojové soudružství.

Pokud jde o realizaci ustanovení Bojového řádu, je nutné se zastavit u některých nových skutečností a požadavků.

Systém velení představuje cílevědomou činnost velitelů, štábů, politických pracovníků, náčelníků druhů vojsk a služeb a v jeho obsahu se zdůrazňuje význam nedílné velitelské pravomoci, centralizace poskytující podřízeným možnost iniciativy, znalost podřízených umění opírat se o podřízené, organizovanost a tvořivost v práci a osobní odpovědnost velitele za přijaté rozhodnutí a jeho výsledky. Celý systém velení musí však vyplývat ze stanovené odpovědnosti a povinností velitele, jeho zástupců a štábu za přípravu podřízených i za organizaci a vedení boje.

Obsah řádu velmi přehledně a v metodické posloupnosti formuluje činnost velitele a jeho štábu, kterou je třeba rozpracovat do metodik práce na taktických velitelských stupních v návaznosti na vytvoření podmínek pro práci podřízených. Nová náplň práce zástupců velitele, zejména na stupni divize, brigády a pluku, si vyžádá promýšlení a praktické procvičování vzájemných vazeb v činnosti velitele, jeho zástupců pro výzbroj, týl a náčelníka štábu, náplně práce na VS a TVŠ v různých druzích boje. S tím souvisí i zpracování dokumentů a vedení pracovních map při organizaci i vedení boje. Všechny propočty, normy, použití sil a prostředků apod. je nutné brát v úvahu s předvídaním jejich důsledků při plnění bojových úkolů. Přitom velkou pozornost vyžaduje účelné využití přidělených a posilových prostředků, jejich kvalitativně nových možností, zejména při palebném ničení nepřítele.

Nedílnou součástí organizace a vedení boje, ale také bojové přípravy vojsk, je politická práce. Bojový řád ji vyzvedává na kvalitativně vyšší stupeň a zdůrazňuje její sepětí s druhem boje, s konkrétní bojovou situací. Tato práce je jednou z nejdůležitějších povinností velitelů a politických pracovníků (všech náčelníků). Oni osobně odpovídají za politickou a odbornou výchovu podřízených, jsou povinni se jí osobně zabývat a za jakýchkoli podmínek formovat jejich morálně politické a bojové kvality. V této činnosti se musí především opírat o stranické a svazácké organizace. Velitelé jsou povinni ve svých rozkazech stanovit obsah politické práce na základě zvláštností situace, úrovně vyčvičenosti vojáků a jejich morálně politického stavu. Z toho také vyplývá požadavek na její cílevědomost, komplexnost a aktivnost.

Osvojení si útoku jako hlavního druhu boje, jehož cílem je zničení nepřítele a ovládnutí důležitých prostorů, čar nebo objektů, rychlé zteče v jednotné obrněné nebo kombinované bojové sestavě, plánování palebného ničení, požadavky na nepřetržitou součinnost druhů vojsk při vedení boje a manévr silami a prostředky v kvalitativně novém pojetí — to vše se bezesporu odrazí v organizaci a vedení boje. Zejména se však zvýší požadavky na hluboké zvládnutí

organizace boje, sladění metodiky práce velitelů a štábů, v přípravě vojsk pak ve zkvalitnění metody polního výcviku.

Dosavadní výcviková praxe potvrzuje, že nemenší pozornost vyžaduje obranný boj, zejména organizace a procvičování přechodu do obrany v průběhu boje v dotyku s nepřítelem, organizace paleb a příprava manévru.

Nelze opomíjet význam a důležitost boje za zvláštních podmínek, tj. při překonávání vodních překážek a jejich obraně, při průlomu a obraně opevněného prostoru, při boji o město a jeho obraně, při útoku a obraně v noci, v horách, v lese, v zimě apod., ani vysoké nároky na připravenost vojsk k přesunům.

Je nutné zdůraznit, že vyšší stupeň procvičení, ale i propracování metodiky práce ve štábech vyžaduje praktické použití obcházení a obraně nepřátelského odřadu a taktického vzdušného výsadku k hlubokému manévru do týlu nepřítele.

Činnost divize v operační manévrovací skupině, součinnost uvnitř skupiny a její všestranné zabezpečení si vyžádá zvládnutí zásad bojové činnosti i na operačním stupni. K plnění tohoto úkolu je třeba připravit velitele a štáby divizí.

Bojový řád hovoří o použití jaderných zbraní jako o nejúčinnějším prostředku ničení nepřítele. Tyto údery umožňují v krátké době, s vysokou efektivností a spolehlivostí ničit nepřítele. Současně s tím zaznamenáváme i kvalitativní růst klasických prostředků ničení, které se mohou používat samostatně, nebo společně s jadernými zbraněmi k ničení nepřátelské živé síly a techniky, jakož i k boření a ničení různých objektů. Přitom zahrnují všechny palebné a úderné prostředky, které používají dělostřeleckou, protiletadlovou, leteckou, pěchotní a ženijní munici a rakety s konvenční náplní, zápalnou municí a směsí. Jsou to tedy prostředky všech druhů pozemních vojsk.

Obdobnou pozornost vyžadují i málo propracované otázky palebného ničení na stupni pluk nejen co do využití palebných a manévrovacích možností prostředků, ale i co do využití munice, aby bylo možné nepřítele ničit již na maximálních dálkách. Přitom je známo, že nepřítel intenzivně realizuje opatření ke zvýšení odolnosti a manévrovosti bojových prostředků a zavádí novou a vysoce účinnou municí.

Proto je třeba vždy vycházet z charakteristiky palebného ničení, které představuje sladění, současné a postupné komplexní palebné působení na nepřítele prostředky různých druhů vojsk a speciálních vojsk. Odráží se v něm práce jak velitele a štábu divize nebo pluku, tak i práce jejich zástupců, velitelů přidělených a posilových prostředků.

Velitelům a štábům se ukládá jako jedna ze základních povinností všestranně zabezpečovat boj. Co do významu a rozsahu jsou tyto někdy podceňované otázky mnohdy i rozhodující pro úspěch v boji, pro splnění rozhodnutí velitele. Proto je třeba všechny druhy zabezpečení boje vlastní danému taktickému stupni velení procvičovat jak v rámci přípravy velitelů a štábů, tak i při všech taktických cvičeních s vojsky, četou počínaje.

O jednotlivých družích boje a dalších významných ustanoveních Bojového řádu pojednávají podrobněji další články tohoto čísla časopisu.

Je však nutné též zdůraznit, že praktické zvládnutí Bojového řádu a jeho prosazování do výcviku (zejména jednotek) si vyžádá účinnou a praktickou pomoc přímých nadřízených a jejich štábů. Je třeba vždy mít na paměti, že pokud jsme vyzbrojeni znalostmi a máme ujasněno, jak si představujeme ustanovení řádu v daném výcvikovém opatření realizovat, můžeme i očekávat spolehlivý a požadovaný výsledek.

Pro velitelské stupně není jistě jednoduché, aby se ustanovení a zejména kvalitativně nové požadavky Bojového řádu dostaly do obsahu rozhodujících forem a metod přípravy velitelů a štábů, do metodik práce, do zpracovávaných velitelsko-štabních cvičení, taktických a odborných taktických cvičení.

Zamýšlet se je zapotřebí i nad obsahem témat a cvičení z programů bojové přípravy a také nad stanovením cílů a učebních otázek pro taktická cvičení s vojsky. Plány cvičení se musí sestavovat tak, aby i časově umožňovaly procvičit nový způsob boje, vytvářely složité situace, náročné na rozhodování velitelů i činnosti vojsk, aby však přitom vždy umožňovaly projevit i iniciativu.

Nezaměnitelnou úlohu budou i nadále sehrávat všechny druhy nácviků a takticko-pořadová cvičení, která umožňují postupně se dopracovat k takovým návykům, které zabezpečí vysokou kvalitu taktických cvičení. To považujeme za vyvrcholení plného výcviku.

Rozsáhlé úkoly stojí i před našimi vojenskými vysokými školami. Jde o zpracování některých rozhodujících problémů a otázek moderního boje a jeho všestranného zabezpečení v oblasti teorie taktiky a její aplikace v praxi, zejména však o přípravu posluchačů na vysoké odborné úrovni pro potřeby výkonu funkcí u vojsk. Je třeba mít na zřeteli, že požadavky na velitelské, technické a týlové kádry se zaváděním nové moderní vojenské techniky a Bojového řádu do vojsk neustále narůstají.

Pro příští období je nutné řešit i náročné úkoly ve vědeckovýzkumné práci, které souvisejí se zaváděním nových druhů bojové techniky, zbraňových systémů munice, speciálních prostředků boje, automatizovaných systémů velení a také vyžadují vyhledávání a zkoumání co nejefektivnějších způsobů ničení nepřítele. Přitom hlavním kritériem této práce se stává praktické využití jejích výsledků u vojsk.